

De relatie tussen herpetofauna en roofvogels en uilen

Onne de Vries

Een relatie, jawel, maar geen vriendelijke. Want het gaat om salamanders, padden, kikkers, hagedissen en slangen die op het menu van roofvogels en uilen staan. Het is een interessant maar onderbelicht onderwerp. In andere delen van de wereld komen aardig wat roofvogelsoorten voor die zijn gespecialiseerd in het vangen en verorberen van amfibieën en reptielen, denk bijvoorbeeld aan Secretarissvogel en Slangenarend. Ook in Nederland houden roofvogels en uilen van amfibieën en reptielen, zij het dan als maaltijd. In Nederland komen in totaal 21 soorten amfibieën en reptielen voor. De meest gevangen soorten zijn gewone pad, groene kikker, heikikker, bruine kikker, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en adder.

Verschillende roofvogelsoorten in Nederland staan te boek als consumenten van amfibieën en reptielen: Bruine, Blauwe en Grauwe Kiekendief, Torenvalk en vooral Wespandief en Buizerd (Bijlsma 1993). Van de Kerkuil (de Jong 1995), Velduil, Steenuil en Bosuil is dat ook bekend, zij het dat het hier om uitzonderingsgevallen gaat. Alleen de Steenuil eet ze mogelijk wat vaker. Onder de doortrekkers zijn er diverse soorten die amfibieën en reptielen vangen, zoals Rode en Zwarte Wouw en Roodpootvalk.

Sommige exemplaren lijken zich zelfs te hebben gespecialiseerd, zoals een Buizerd in Drenthe die geregeld Hazelwormen ving (Bijlsma 1993a). In dit geval is het waarschijnlijk dat er in het territorium van de Buizerd veel Hazelwormen voorkomen, zodat er een grote kans is dat ze worden gepakt. Buizerds vangen ook geregeld slangen, vooral Ringslang en Adder. Zelf heb ik diverse malen zo'n ongewilde luchtreis kunnen waarnemen bij het Fochteloërveen en op het Dwingelderveld. Beide natuurreservaten zijn bolwerken voor alle drie slangensoorten (de Vries & Duiverman 1991). Overigens is er nog een vogel met een haaksnavel die meedoet met het vangen van kruipend gedierte: de Klapekster. Nu is deze soort een echte zangvogel, maar in zijn gedrag en prooi keus kunnen we hem zeker tot de roofvogels rekenen. In voorjaar en zomer vangt de Klapekster vaak Levendbarende Hagedissen, terwijl op de Veluwe ook Hazelworm, Zandhagedis en Gewone Pad op zijn prooilijs zijn aangetroffen (Bijlsma 1995).

De meeste van deze waarnemingen zijn onalledaags. Wellicht heeft u soortgelijke waarnemingen verricht of kunt u er het volgende broedseizoen eens extra op letten. Voor meer informatie over amfibieën en reptielen kunt u terecht bij de Werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe (WARD), Secretariaat: Speenkruisstraat 147, 9404 HE Assen, Tel.: 059-2319369).

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1993. Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem.
Bijlsma R.G. 1993a. Hazelwormen: hapklare brokken voor Buizerds. De Takkeling 1(1): 12-13.
Bijlsma R.G. 1995. Voedsel van Klapeksters *Lanius excubitor* in het broedseizoen. Drentse Vogels 8: 85-96.
de Vries O. & Duiverman A. 1991. Amfibieën en reptielen van het Dwingelderveld. Natuurmonumenten, 's-Graveland/Directie NBLF, 's-Gravenhage.
de Jong J. 1995. De Kerkuil en andere in Nederland voorkomende uilen. Friese Pers Boekerij, Leeuwarden.

Adres: Mastenbroek 129, 8431 MX Oosterwolde.